

lidového doporučuje se i pro nepominutelné právo dědické pozůstalého manžela neb manželky ponechat v platnosti zásadní předpis § 765, podle něhož jako povinný díl určuje se pro vdovce i vdovu polovina toho, co by jim připadlo při posloupnosti podle zákona, a za každých podmínek ponechat vdovci neb vdově ve vlastnictví ty předměty patřící k manželské domácnosti, které jsou nutny k vlastní potřebě. Tímto zněním bude také vdovci neb vdově zachováno právo na byt, v němž se zůstavitelem dosud bydleli. Znění § 766 by bylo toto:

»Vdovci neb vdově určuje se jako povinný díl jedna polovina toho, co by připadlo jí neb jemu při posloupnosti podle zákona. Vedle toho má vdovec neb vdova, žijící ve společné domácnosti se zůstavitelem nepominutelný nárok na ty movitosti patřící k manželské domácnosti, které jsou nutny k vlastní potřebě«.

V praxi rozhodnutí o tom, kterých předmětů se tento předpis týká, nepůsobí více obtíží a pravidelně jsou strany s výrokem projednávajícího soudce spokojeny. V důsledku toho opadl by celý § 796.

Na konec budiž poukázáno k anomálii, jakou se nám jeví zákon ze dne 7. srpna 1906 čís. 68 říš. zák., jenž jedná o zvláštní posloupnosti v selské statky velikosti střední.

Jako přednost osnovy vytkl jsem na počátku, že odstraněním předpisů platných pro statky svěřenské jest patrný přechod od práva dědického aristokratického k dědickému právu demokratickému, jež platí pro všechny občany bez rozdílu ať bohaté či ty, kteří neoplývají příliš pozemskými statky.

Uvedený zákon v praxi neměl těch účinků, jakých zákonodárce očekával a jest často a to právem obcházen. Zákonem tím drobení statků se nezabránilo, poněvadž tlak poměrů hospodářských i finančních jest silnější, nežli podobné předpisy, které selhávají při hospodářské katastrofě jednotlivcově. Podobné předpisy hodily se do dob, kdy pohyb obyvatelstva a pohyb majetkový byl minimální a úvěrové hospodářství nevyvinuté. Dnes však znamenají podobné předpisy jednak nedůstojné omezování rolnického stavu ve volné dispozici majetkové a jednak uzavírání tohoto stavu oproti stavům jiným, jehož v zájmu sociální spravedlnosti a moderních názorů na majetek nemovitý doporučiti nelze.

Jest proto nutno prohlásiti v úvodním zákoně, že pozbývají platnosti zvláštní zákony vydané o dědické posloupnosti ve statky velikosti střední, poněvadž dědické právo osnovou navržené platí ex nunc pro všecky občany bez výjimky, pokud snad pozdějšími zákony Republikou vydanými změny připuštěny nebyly.

Notář Dr. KOTĚRA:

K praxi pro § 21. dopl. nov. z r. 1915.

Jedná se v zásadě o případy, kde majetek nemovitý dědictvím neb neúplatným jednáním mezi živými přechází na nového majitele, při čemž se pro osobu třetí neb odstupitele vyhrazuje právo užívací, požívací, na rentu neb jiné opětuující se plnění.

Až do vydání poplatkové novely (cís. nař. z 15. září 1915 č. 278 ř. z.) byly pro vyměření poplatků darovacích směrodatny předpisy § 58 popl. z.

Tyto se řídily těmito zásadami:

a) Poplatku smí se podrobiti toliko plná hodnota věnovaného majetku, tedy nikdy více.

b) Poplatek se rozdělí tak, že zpoplatní se hodnota pro osobu třetí vyhrazeného práva separátně, zbytek celkové hodnoty se zpoplatní jako dar ve prospěch nabyvatele substance. Tento druhý poplatek mohl býti posečkán až do zániku vyhrazeného práva.

Již tehdy snažily se popl. úřady o nejširší výklad pro zvýšení poplatků, nejvyšší správní soud důsledně trval na tom, že se nesmí zpoplatniti nikdy více, než plná hodnota celé věci. Vždy rozlišuje od substituce fideikomissární, kde nastává dvojitý nápad a také dvojitý zpoplatnění.

Ovšem i v případě fid. subst. jeví se nespravedlivost ve zpoplatnění, protože institut dostává skutečně jen právo požívací, a teprve substitut plnou hodnotu majetkovou, měl by tedy institut platit jen z hodnoty svého práva.

Tento stav měl býti upraven a sjednocen § 21 popl. nov. a sice podle těchto zásad:

a) Přechází-li poprvé pro případ smrti nemovitost, která se postihuje, neb jest již stížena uvedenými právy, má se poplatek darovací vyměřiti ihned z hodnoty zmenšené o cenu práva toho; hodnota tohoto práva, nebyla-li již dříve zpoplatněna, podrobí se samostatně poplatku darovacímu.

b) Prvý poplatek darovací neb dědický může ale býti také poshověn až do zániku vyhrazeného práva. V tomto případě, a jedině v tomto případě podrobí se pak při zániku břemene poplatku celý objekt, tedy platí poplatník vedle poplatku posečkaného i poplatek z obohacení, které nastalo zánikem obtížení.

c) Zásady tyto mají platiti i pro neúplatné převody mezi živými, (§ 38) při čemž se přihlíží nejen k právům vyhrazeným pro osobu třetí, nýbrž i pro odstupitele.

d) Převádí-li se majetek takovému podruhé, tedy se z uda proprietas neplatí nic, teprve po zániku břemene se platí poplatek poshověný a mimo to poplatek z nastalého obohacení.

Motivem těchto ustanovení jest zásada, že se má zachytiti každé obohacení. Když tedy nabyvatel věci, který pro ni žádnou oběť neposkytl, ani dosud žádný poplatek neplatil, se ujme věci po zániku břemene, jeví se nutným jemu uložit poplatek tak, jakoby přejímal věc nezatíženou. Pak-li se jemu vyměří poplatek ihned, tedy bez poshovění, uloží se mu oběť majetková, nutno k ní přihlížeti, a jemu poskytnouti tu výhodu, že platí jen z čisté hodnoty nápadem nabyté.

Spravedlivo jest to ovšem toliko u práv užívacích a požívacích, která ukládají nabyvateli substance jen povinnost trpění. Při rentách a opětujících se plněních jest nabyvatel povinnen konati plnění často dosti obtížná, poskytovat rentu, výživu, dávky naturální, na které téměř nikdy nestačí nemovitost, a které vyčerpávají pomalu její hodnotu. Proto se na takováto břemena uvedené zásady nehodí, při odpadnutí břemene jest hodnota skoro vždy vyčerpána, a měla by poplatkem z obohacení se stíhati hodnota jen tehdy, když vyčerpána není ne ale celá hodnota věci.

Praxe však vytvořila stav, který jest zvláště pro vrstvy hospodářsky slabé, při nichž uvedená břemena nejčastěji se vyskytují, nesnesitelným:

I. Shora uvedené posečkání vyložila tak, že jest to

toliko věci manipulační, že ale jest nejen v případě posečkáni poplatku, nýbrž vždycky platiti nabyvateli věci poplatek z obohacení a sice jak z hodnoty zmenšené o hodnotu břemene, tak i z hodnoty břemene. A proto také postupují poplatkové úřady tak, že vyžadavše si k tomu souhlas strany věci neznalé, vyměří ihned po nápadu poplatek prvý, to jest z hodnoty o břemeno zmenšené, a v témže platebním rozkazu i poplatek druhý, to jest z obohacení, které nastane zánikem břemene.

Postup ten odporuje slovnímu znění zákona. Ten přece předepisuje výslovně, že poplatek z obohacení nastalého zánikem břemene se platí toliko vedle poplatku posečkaného (neben der gestundeten Gebühr, gestundete Gebühr und ausserdem). Tyto výrazy mohou míti účelný smysl jen tehdy, když se zpoplatňuje obohacení odpadem břemene při posečkáni poplatku, jest ale protismyslno vyměřovati poplatek ten i tehdy, když poplatek posečkávan není.

Této pro poplatníka nevýhodné praxi přistoupil na pomoc i nejv. spr. soud v rozhodnutí ze dne 3. března 1923 č. 3716 (sbírky č. 1187). Tento dedukuje správně, že obohacení poplatné nastává jednak u uživatele, jednak u nabyvatele substance; tvrdí, že u tohoto nastane obohacení ve dvou obdobích, a proto že také zpoplatnění rozvrženo jest zákonem na dvě období, první kdy napadne holé vlastnictví, druhé po zániku břemene. Pak ale celé ustanovení o poshovění nemá smyslu, bezvýznamným by bylo jmenovitě ustanovení, že poplatek období druhého se má platiti vedle poplatku posečkaného z prvního období, zvlášť když tento jest už vyměřen a zaplacen. Také § 41 předepisuje povinnost oznámiti zánik břemene jen pro případ, když povinnost platiti poplatek darovací jest odsunuta, neplatí to ale nikdy pro případ, když se ihned po prvém nápadu vyměří a zaplatí poplatek podle první věty odst. 1. §21. Byl by přece bláhový každý poplatník, aby platil ihned poplatek beze vší úlevy, když ho může platiti dejme tomu až za deset let.

I § 19 prov. nař. se nedotýká vůbec případu, když se poplatek ihned při prvém nápadu vyměří a ovšem i zaplatí, nýbrž předepisuje jen pro administrativu berní, když se poplatek posečkává, toliko vypočísti. Užívá tu výslovně výrazu ermittelnd a ne bemessen.

Tato praxe vede k tomu, že se zpoplatní daleko více, než obnáší hodnota věci. Odkáže-li se pozemek v ceně 10.000 Kč s tím, že má třetí osoba pod 60 let věku, doživotní užívání tedy platí:

tento uživatel z hodnoty 5000 Kč
nabyvatel pozemku z hodnoty zmenšené o cenu užívání, tedy z 5000 Kč
po zániku užívacího práva nabyvatel zase z . . . 5000 Kč
a když tedy se vyměří poplatek ihned bez posečkáni, platí se poplatek z obohacení z hodnoty 15.000 Kč. To jest běžný případ.

II. Praxe ale podrobuje tomuto ustanovení i případy, kdy se odstoupí majetek za života úplatně, při čemž kromě úplaty se vyhrazují pro odstupitele neb osoby třetí shora zmíněná práva. V tomto případě se ale přehlídí úplně, že ten, kdo dal nějakou úplatu, a koná uvedená plnění výměnkářská, není vůbec obohacen. I když snad nastane nějaké obohacení v tom, že se v ceně něco sleví, neb že se počítá s tím, že starí odstupitelé dlouho živi nebudou, nemůže případ ten spadati vůbec pod toto ustanovení popl. nov.

Nejjednodušším případem takovým jest, že rodiče odstoupí dítěti holý domek, a vyhradí si doživotní vydržování, kromě splátky nějaké pro druhé dítě. Tu přece vyčerpává protihodnota plně hodnotu domku skoro vždy, a jest to protismyslné, aby v takovém případě mělo dítěto po odpadnutí vydržování platiti poplatek z obohacení. Vždyť to vydržování nese dítěto ze svého, neplyne přece z užitků domku.

Jeví se tedy pro případné sjednocení předpisů poplatkových velenutným, aby tato otázka, která naši celou praxi probíhá, byla jasně upravena, a aby vyloučeno bylo placení poplatku z obohacení fiktivního, kterého v největší části případů vůbec není.

Rozhodnutí nejvyššího soudu.

Titul »Doktor« může pojat býti do znění protokolované firmy k bližšímu označení jména jen tehdy, srovnáme-li se s pravdou, tedy byli majiteli firmy tuzemskou vysokou školou udělen aneb v tuzemsku nostrifikován.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu z 1. října 1924 RI 790/24.)

Rejstříkový soud nedovolil zapsati firmu kupce jednotlivce s přídomkem »Dor.«

Rekurs zůstal bez úspěchu. Podobně i revisní recurs. Důvody: Není tu podmínek Nu. 16. cis. pat. z 9. srpna 1854 č. 208. ř. z.

Uvádí-li stěžovatel, že není závady, aby používal titulu doktora, získaného na cizozemské universitě proto, poněvadž nehodlá z tohoto důvodu vykonávati jinakých práv, nutno poukázati k tomu, že již užívání titulu onoho samo jest právem vyplývajícím z jeho propůjčení a že tedy již proto třeba nostrifikace, chce-li stěžovatel v tuzemsku onoho titulu užívati.

Podle ústavní listiny jest přípustno udělení v československé republice tituly jen pokud označují úřad neb povolání, což však se netýká hodnotí akademických.

Pokud tedy nebyl zdejšímu státnímu občanu v tuzemsku udělen titul doktora, k čemuž na roven jest postavit i nostrifikaci takového titulu řádně v cizině nabytého, nemůže ho zde užívati. Proto bylo by i firemní dodatek »doktor« k bližšímu označení osoby sloužící, jinak podle čl. 160 obch. z. zásadně přípustný, možno připustiti jen tehdy, jeli pravdivým t. j. nabyla-li ho osoba, jejíž jméno je součástíou firmy na některé tuzemské vysoké škole neb byl-li titul v cizině nabytý nostrifikován.

Dr. Kasper.

Výklad »zlomyslného opuštění« jako důvodu k rozvodu podle § 169 obch. z.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu ze 2. září 1924 RvI 839/24. Krajský soud v Litoměřicích CgII 121/23.)

Žaloba manželčina proti manželu podaná o rozvod od stolu a lože z důvodu »zlomyslného opuštění« byla ve všech stolicích zamítnuta.

Z důvodů III. stolice:

Dovolání vytýká, že odvolací soud nesprávně vykládá pojem »zlomyslného opuštění« způsobem, odporujícím jak doslovu, tak i úmyslu zákonodárcovu, dovozujíc mylně, že zlomyslným jest každé opuštění, s nímž druhý manžel neprojevil výslovného souhlasu, nebo ku kterému nedal soud zvláštního svolení.

Než odvolací soud správně uvedl, že pojem »zlomyslného opuštění« není v zákoně vymezen a že jest je posuzovati podle okolností jednotlivého případu, jimiž třeba zjistiti, zda zrušení manželského společenství stalo se proti vůli druhého manžela, bez podstatných důvodů a se zřejmým úmyslem, aby spojení manželské bylo pro vždy přerušeno.

Těchto předpokladů bezdůvodného opuštění u žalovaného však není, když bylo nižšími soudy zjištěno, že žalobkyně svým hrubým chováním vůči němu, zejména opětovnými velmi citelnými urážkami ho tupila, neposkytla mu v domácnosti ani slušného stravování, zanedbávajíc vůbec svou domácnost, a že ho dokonce vyzvala, by společnou domácnost opustil a že ani pro jeho pozější snahu, by obnoveno bylo mezi nimi zase spo-